

Zpráva z mezioborové konference k budoucnosti občanské výchovy a společenskovedního vzdělávání v Česku: „Občanka“ v době krizí

Antonín Staněk

Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta

Platforma kateder pro občanské vzdělávání uskutečnila ve dnech 16. – 18. 9. 2024 v Univerzitním centru Telč, jež je pracovištěm Masarykovy univerzity, první mezioborovou konferenci věnovanou budoucnosti občanské výchovy a společenskovedního vzdělávání v Česku. Mluvčí „Platformy“ Ondřej Lánský z Univerzity Karlovy v Praze a Barbora Vacková z Masarykovy univerzity Brno uvítali účastníky a krátce představili Platformu kateder pro občanské vzdělávání, která byla ustavena v roce 2023 s cílem propojovat odbornou veřejnost při hledání odpovědí na aktuální problémy spojené s institucionálním občanským vzděláváním v České republice.

V plenární části konference odezněly přednášky Radima Šípa (Univerzita Karlova, Praha): *Svůj čas jsme již promarnili – urgentní výzvy vzdělavatelů učitelů OV/ZSV*, Pavla Šaradína (Univerzita Palackého v Olomouci): *Politika pro každého aneb občanské vzdělávání jako podpora prodemokratického smýšlení*.

Vedle plenární části byli účastníci konference dle obsahu jejich příspěvků rozděleni do sekcí, v nichž odeznělo celkem 27 příspěvků.

- **Politické souvislosti občanské výchovy**

Michaela Dvořáková, Ondřej Lánský (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

Jak v Česku koncipujeme občanku?

Hana Sotáková Irena Smetáčková, Kateřina Fibigerová, Vojtěch Ondráček (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

Politika a občanství ve výuce občanské výchovy na ZŠ

Vladimír Hanáček (Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

Strany a stranické systémy jako téma ve výchově k občanství

Jozef Lenč (Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnavě)

Zanedbaná občanka: nezanedbatelná příčina krize demokracie

- **Filozofické základy občanské výchovy**

Michal Hauser (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

„Když nikdo nezná správnou odpověď...“: Proměna výuky občanské výchovy v době krizí.

Vít Bartoš (Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Technická univerzita, Liberec)

Filozofie jako princip kritického myšlení

Petra Šebešová (Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

Kritické myšlení a emoce

Tomáš Hubálek, Antonín Staněk, Zuzana Cieslarová (Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci)

Občanské kompetence pohledem kurikulárních dokumentů a edukační praxe

- **Společenské vědy a občanská výchova**

Zora Hesová (Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

Jak na polarizaci kolem rasy, islámu a genderu: představení výsledků projektu OliPol

Lucie Jarkovská, Martina Nosková (Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

Deníkové metody jako nástroj pro uchopení kontroverzních témat

Lucie Dokoupilová (Filozofická fakulta, Ostravská univerzita)

Aplikovaná sociologie jako synergický faktor pro dosažení cílů občanské výchovy / základů společenských věd

Empirické výzkumy občanského vzdělávání

Tomáš Kasper (Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Technická univerzita, Liberec; Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

„Občan a škola“: cíle a pojetí občanského vzdělávání v době „národní“ modernity – zapomenutý koncept nebo výzvy pro dobu globální?

Marek Šebeš (Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

Jak se školám daří vychovávat občany? Efektivita školního občanského vzdělávání ve světle empirické evidence

Daniela Prokschová (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

„Občanka“ pohledem středoškolských učitelů: neutralita ve výuce a přístup ke kontroverzním tématům

Antonín Staněk, Tomáš Hubálek, Zuzana Cieslarová (Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci)

K problematice pedagogického výzkumu v oborové didaktice společenských věd

- **Prostor a občanské vzdělávání**

Barbora Vacková (Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

Prostor, krajina a architektura jako předmět výchovy k občanství

Jana Vlčková Musilová (Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

Historická kulturní krajina a výuka (nejen) dějepisu

Martina Kárová, Jana Kostecká

Proč bychom měli rozumět územnímu plánování

- **Mediální výchova**

Radim Štěrba (Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

Občanské a digitální vzdělávání: Příležitost pro rozvoj občanské společnosti?

Tomáš Samek (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

Co a jak učit v medailce: Mediální gramotnost v době krizí

Vojtěch Ondráček (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

Kdo se bojí mediální výchovy?

- **Etika v občanské výchově**

Matěj Král (Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

Rozvoj etického rozvažování a kritického i tvořivého myšlení žáků pomocí tematizace kontroverzních morálních problémů

Jana Zichová (Provozně ekonomická fakulta, Česká zemědělská univerzita, Praha)

Rozvíjení filozofického myšlení prostřednictvím sebezkušenosti aneb Od nuly k prázdnotě

Matúš Porubjak, Peter Fraňo (Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Didaktický rozmer hanby v gréckom a rímskom myslení

- **Etika a její didaktické inspirace**

Michal Podzimek (Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Technická univerzita, Liberec)

Slavomír Lesňák¹, Martin Kříž²

¹(Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

²(Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky)

Pokusy o celostné uchopenie občianskej výchovy pomocou jej etickej zložky (výchova k pozitívnym postojom)

Zbyněk Zicha (Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha)

K povaze myšlení didaktiky společenských věd a k hledání synergie mezi myšlením didaktickým a oborovým

Mimo program konference se uskutečnilo i jednání členů Platformy kateder pro občanské vzdělávání, jež se zaměřilo na shrnutí činnosti od uplynulého setkání a náměty na další činnost.

Druhá mezioborová konference by se měla uskutečnit v roce 2026 a k pořadatelskému se přihlásila Katedra společenských věd Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.